

a l'E. hi ha aquest poble, que formava part de l'antiga Baronia de Lutxent. *Pron.*: *benikolét*, 162, a Lutxent (xxxI, 191.22). No figura en el *Rept.*, però ja en tenim una dada ben antiga. Un doc. de 1277 dóna com a «cavaller heretat en lo Regne de València, P. 5 Dies, de *Binacolet*» (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. p., p. 91).

SSiv. (113) sense precisar la forma del nom, parla d'una venda de terres d'aquest poble en l'a. 1365. I afegeix que a mitjan S. XVI tenia 19 cases de moros, que en deien *Benicolech* (així també GGRV II, 33). Segons els censos d'aleshores tenia 16 focs de moriscos (1527), 18 (1563), 19 (1572), 20 (1609) i 35 en el 1611 pertanyent a l'*Almirante de Aragón* (Lapeyre 36., Reglà 117) repoblat, Cavanilles (II, 138) hi troba 20 veïns, i 40 a fi del S. XVI.

Donem per segur, que aquí també es tracta d'un descendent del masculí, que veiem en la Cova de *Colet*, però no format amb l'àrab *Beni-* sinó, com ja ho mostra la grafia *Bina-* del S. XIII, amb el romànic PINNA 'penya', com els innombrables casos que hem aplegat d'aquesta alteració en el vol. I, 257-9. El que és de penyes i muntanyes no n'hi manquen en el terme («todo son montes» Cavanilles; a la r. de Lutxent hi ha la Penya del Castell, gran espadat, quasi vertical de 170 metres, i un poc enllà, a la r. d'Almiserà, hi ha la *Lloma Alta* (xxxI, 168.5, 172.22, 173.7, 168.12; IGC 3^o22 × 38^o55-56). En conclusió, aquí es deu tractar d'una d'aquestes penyes, anomenada PINNA COLLECTI 'la penya del dipòsit colliter'. Si és certa la grafia *Benicolech*, que citen SSiv. i GGRV, pot ser reducció d'una terminació *-cht*, amb el *h* mossàrab grafiat *ch*; o hi ha err. lectura per *-eth*.

Descartem sense escrúpol l'etim. de la *Contr.* d'Àsin, *Bāni Hūlāid*, NP que no consta exactament en lloc, i si bé pogué existir, com altres de l'arrel *hld*; però el *h* dóna *f* i no pas *k* en català, com ho mostren tants testimonis, entre ells *Benifallet* (justament, d'aquesta família), *Benifallim* (no gaire llunyà) etc.

En el terme de Polinyà de Xúquer hi ha una muntanyeta de *Benicull* (GGRV II, 167), que vaig confirmar, amb pron. *benikùl*, en la meva enquesta de 1962 (xxxI, 67.20): recorda tant el nom de *Benicolet*, que no és de creure que no convingués unir-l'hi. Verament PINNA COLLECTI, pron. pels moros *Benakulleht*, tenint llarga la síl·laba penúltima, s'hi podia retrotraure l'accent: i oint-hi *-kùleht(t)* els nostres, en farien *-culle*, amb una *-e* escapçada després, segons la fonètica catalana.

Colajoa, V. *Colldejou Colalcúdia*, V. vol. II, s. v. *Alcúdia de Veo Colata*, V. *Colaita*

COLER

Penya Cana-Colera, a Alcúdia (Mallorca).

PARÒNIMS. Els *Cards-Colers*, a la Vall de Sóller (Mallorca).

Fondo Colero, partida de Tormos (Mrq. de Dénia) (xxxIV, 129.3).

Canyada dels Coleros, partida del terme de Vilamarxant (Camp de Llíria) (xxx, 110.12).

ETIM. Del llatí CANNA-COAGULARIA 'canya usada per fer coagular la llet (com l'herba-col)'. *Colero(s)* és, probablement, la forma mossàrab de COAGULARIU (cf. *DECat* VI, 891b51-892a31). J. F. C.

COLERA

Prop de la costa de l'Alt Empordà, nom de la vall i vell monestir de Sant Quirze de Colera, i del poble i cala de *Colera*, entre Llançà i Portbou.

PRON.: *kuléra*, 1920, Casac. al Port de la Selva; 1932, a Portbou; 1958, a Llançà, i referint-se a Sant Quirze, a Rabós (xxII, 109a6, i 81.22).

El poble coster i municipi està molt menys documentat a l'E. Mj., i més recentment; vora St. Quirze hi havia hagut força edificació, i ultra l'església monesterial, consagrada a Sant Quirze, una de més petita: «romànica, toda de sillería, situada unos 60 m. NO. del monasterio, que hacía las veces de parroquia de la jurisdicción del monestir, la que sirve hoy de corral para el ganado de la masía establecida en la casa abacial», explica Monsalv. XVI, 156-7, citant-ne un doc. de 1219 on se li donaria només el nom de «Sanctae Mariae de *Insula*», potsers en el sentit de terra vora l'aigua, al·ludint al riuet de la vall (acc. corrent de *illa*, *inla*, i variants, en la nostra toponímia). Del monestir: «su historia y descripción la encontrará el lector en el tomo VIII; son muchas las citas de esta casa religiosa», que no ens cal ja extractar perquè són bastant modernes i aquí, vol. XVIII, 8, dóna les importants.

El riuet continua cap al Sud, engruixint-se, sense eixamplar-se la vall, ben vistent i coneguda allí com *La Valleta*, amb l'església de Sant Silvestre, que és documentada des de 877: «cella Sti. Silvestri --- in valle q. d. Fontanetus» (Monsalv. XVIII, 53).

MENCIONS ANT. Se cita una de 844 en què uns testimonis parlarien d'un projecte d'edificació d'un monestir consagrat a St. *Ciricus* en terres dependents de Peralada; és evident almenys que seria un text enormement antedatat i amb el gros error històric «domino super totam *Cataloniam*»; no desconfiem tant d'una de 935, on es parla d'un «collum de *Colaria*» (Colle. Moreau V, 153), de la vall de *Colaria*, on se cita junt amb formes antigues de *Delfià*, *Trasovario* (cf. *coll de Taravaus*, damunt i a l'O. de Portbou), *Cagallops* («*digestorium de Lupis*») i altres llocs coneguts d'aqueixa rodalia; seria l'acta de consagració de «Sancti *Cirici* et sancti *Andree*» a reedificar: cites d'*Esp. Sagr.* XLV, 313, *Monsalv.* XVIII, 8, i *Alsius*, 128-9; però sembla que ni Villan. ni el P. Flórez veieren aquest text, i *Cat. Car.* (II, 472.3 i 573) també el posa en entredit: pot estar, almenys antedatat o en còpia poc fidedigna.

De tota manera, la consagració del monestir, a. 1123, s'alludeix en docs. més antics, i aquí es repeteixen aquells NLL, vora «Sti. *Cirici* in valle de *Colera*, in pago Petralatensi ---» (veg. més text en *Alsius*, *Monsalv.* XVIII, 88, i *Cat. Car.*). 1258: Sancti *Cirici*